

Stand van zaken jeugdbeschermingsketen

Deze publicatie is een uitgave van Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en van Inspectie Justitie en Veiligheid

In 2019 vroegen de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid aandacht voor de ernstige situatie in de jeugdbeschermingsketen. De hele keten stond maximaal onder druk en dat zorgde voor lange wachtlijsten. De overheid nam onvoldoende haar verantwoordelijkheid om kinderen te beschermen die in hun ontwikkeling worden bedreigd. Kinderen en gezinnen moesten te lang wachten op onderzoek bij Veilig Thuis, onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), een jeugdbeschermers die actief met het gezin aan de slag gaat, een plan om de situatie voor kind en gezin te verbeteren en vervolgens de noodzakelijk geachte (specialistische) jeugdhulp.

De inspecties volgen vanaf 2019 de situatie intensief en voeren onderzoek uit. In deze update geven de inspecties kort de stand van zaken van de wachtlijsten in de jeugdbeschermingsketen.

Druk op de keten onveranderd hoog

Uit het onderzoek van de inspecties komt naar voren dat de wachtlijstproblematiek en personeelstekorten nog altijd groot zijn bij de organisaties die samen de jeugdbeschermingsketen vormen. De inspecties zien dat gemeenten samen met gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (GI's) en andere ketenpartners, 'nooddijken' hebben aangebracht, bijvoorbeeld met extra investeringen en het organiseren van een doorbraakaanpak¹ die ertoe leidt dat ten minste

kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig een jeugdbeschermers, een plan en de noodzakelijke hulp krijgen. Deze nooddijken hebben tijdelijk en plaatselijk verlichting gebracht, maar bieden geen oplossing voor de lange termijn. Ondanks alle inspanningen die gemeenten en instellingen leveren, vertonen ook deze nooddijken weer scheuren. Bij Veilig Thuis en de GI's zien de inspecties dat de druk blijft toenemen. Bij de inzet van specialistische hulp (specifiek voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel) is regionaal verbetering door prioritering en verbeterde samenwerking te zien. Maar kijkend naar de hele jeugdbeschermingsketen zien we dat deze door alle zwakke plekken bezwijkt, onder andere als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt en de uitstroom van gekwalificeerd personeel. De instroom van kinderen en gezinnen in de keten blijft tegelijkertijd hoog en de effectieve uitstroom te laag.

Gevolgen voor kinderen, gezinnen en professionals

De ambitie is en blijft dat kinderen 'zo thuis mogelijk' tijdig de juiste hulp ontvangen, dat de hulp alleen in het uiterste geval wordt opgelegd met een jeugdbeschermingsmaatregel en dat kinderen alleen in het uiterste geval gedwongen uit huis wordt geplaatst. Maar kinderen en ouders wachten nu te lang, achtereenvolgens lang op hulp in het vrijwillig kader, een onderzoek bij Veilig Thuis, een onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming, een jeugdbeschermers die actief met hen aan de slag gaat en passende hulp. Bijvoorbeeld op hulp bij een complexe

¹ [Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd \(2020\)](#). De inspecties hebben in 2020 opgeroepen tot een doorbraakaanpak. De aanpak moet ertoe leiden dat voor elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig een gedragen koers is uitgezet en dat tijdig passende hulp wordt ingezet die leidt tot het opheffen van de ontwikkelingsbedreiging, respectievelijk het verminderen van het recidive risico.

echtscheiding met veel ruzies en spanningen. Of op hulp bij de behandeling van een trauma, of intensieve ambulante hulp bij ernstige opvoedproblemen.

Voor de kinderen die de hele jeugdbeschermingsketen doorlopen, verandert in de tijd dat ze op de achtereenvolgende wachtlijsten (of om andere redenen wachten op hulp) staan, feitelijk niets. Met wachten op hulp verergert de situatie of stagneert de ontwikkeling van het kind. Kinderen blijven langer in onveilige situaties en raken meer beschadigd, waardoor de problematiek verergert. Spanningen of onveiligheid in de thuissituatie, of gedrags- of psychische problematiek verergert zodanig, dat uiteindelijk intensievere en meer gespecialiseerde (residentiële) hulp noodzakelijk is. Soms is de situatie onhoudbaar en kan een kind niet thuis blijven.

De verwachtingen van de samenleving over professionals in de jeugdbeschermingsketen zijn hooggespannen. Dit is begrijpelijk en terecht, omdat zij namens de overheid een belangrijke rol vervullen in het beschermen van kinderen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd.

De druk op de onderzoeker van Veilig Thuis, de raadsonderzoeker en de jeugdbeschermer is groot, temeer daar hij zijn verantwoordelijkheid vanwege de structurele stelselproblemen waarover de inspecties sinds 2019 herhaaldelijk hebben gerapporteerd niet of niet volledig kan nemen. Dit leidt er in de praktijk toe dat professionals de jeugdbeschermingsketen verlaten, en dat sprake is van een eerder door de inspecties benoemde vicieuze cirkel van hoge werkdruk en personeelsverloop.

Wat doen de inspecties?

De inspecties blijven vanuit het perspectief van het kind in zijn context kritisch de stappen volgen die nodig zijn voor een goede jeugdbescherming, zorgvuldig handelen en afwegingen bij ingrijpende beslissingen. Zij spreken de minister voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van VWS hierop aan als stelselverantwoordelijken. Zij spreken ook de gemeenten, als wettelijk verantwoordelijken voor een toereikend kwalitatief en kwantitatief aanbod voor jeugdhulp en jeugdbescherming hierop aan. De inspecties bieden ruimte voor onorthodoxe en actiegerichte oplossingen, mits vooraf voldoende duidelijk is dat die leiden tot kwalitatief goede en tijdige hulp aan kinderen die in hun ontwikkeling wordt bedreigd.

Op basis van deze update over de wachtlijstproblematiek initiëren de inspecties een bestuurlijk overleg tussen de minister voor Rechtsbescherming, de staatssecretaris van VWS, de VNG en de bestuurders van de Veilig Thuis-organisaties, de RvdK, de GI's voor jeugdbescherming en jeugdreclassering en de specialistische jeugdhulp. De inspecties bepalen daarna het vervolg van het toezicht in de jeugdbeschermingsketen.

Daarnaast zetten de inspecties in 2022 hun onderzoek voort naar de veiligheid van kinderen die op de wachtlijst staan bij de

RvdK (IJenV mede namens IGJ). En voeren zij toezicht uit naar de kwaliteit van het feitenonderzoek bij gedwongen uithuisplaatsing (IGJ mede namens IJenV).

De jeugdbeschermingsketen

De jeugdbeschermingsketen bestaat uit verschillende organisaties en spelers die allemaal een eigen rol vervullen, met als doel dat een ontwikkelingsbedreiging van een kind wordt afgewend. In de afbeelding hieronder zijn de verschillende organisaties en spelers schematisch weergegeven, en het traject dat een kind met zijn gezin kan doorlopen. Indien de situatie heel duidelijk is, de ontwikkelingsbedreiging acuut en ouders niet open staan voor hulp dan kan het zijn dat een kind relatief snel wordt geholpen. De inspecties zien dat alle partijen in de keten onderzoek naar de situatie van een kind en zijn gezin als spoed kunnen oppakken en dit ook doen.

Wanneer de situatie van een kind niet als spoed wordt aangemerkt, kunnen de termijnen flink oplopen. Ook zonder wachttijden neemt het traject de nodige tijd in beslag:

Regulier heeft Veilig Thuis vijf werkdagen voor triage en tien weken voor onderzoek na een melding.

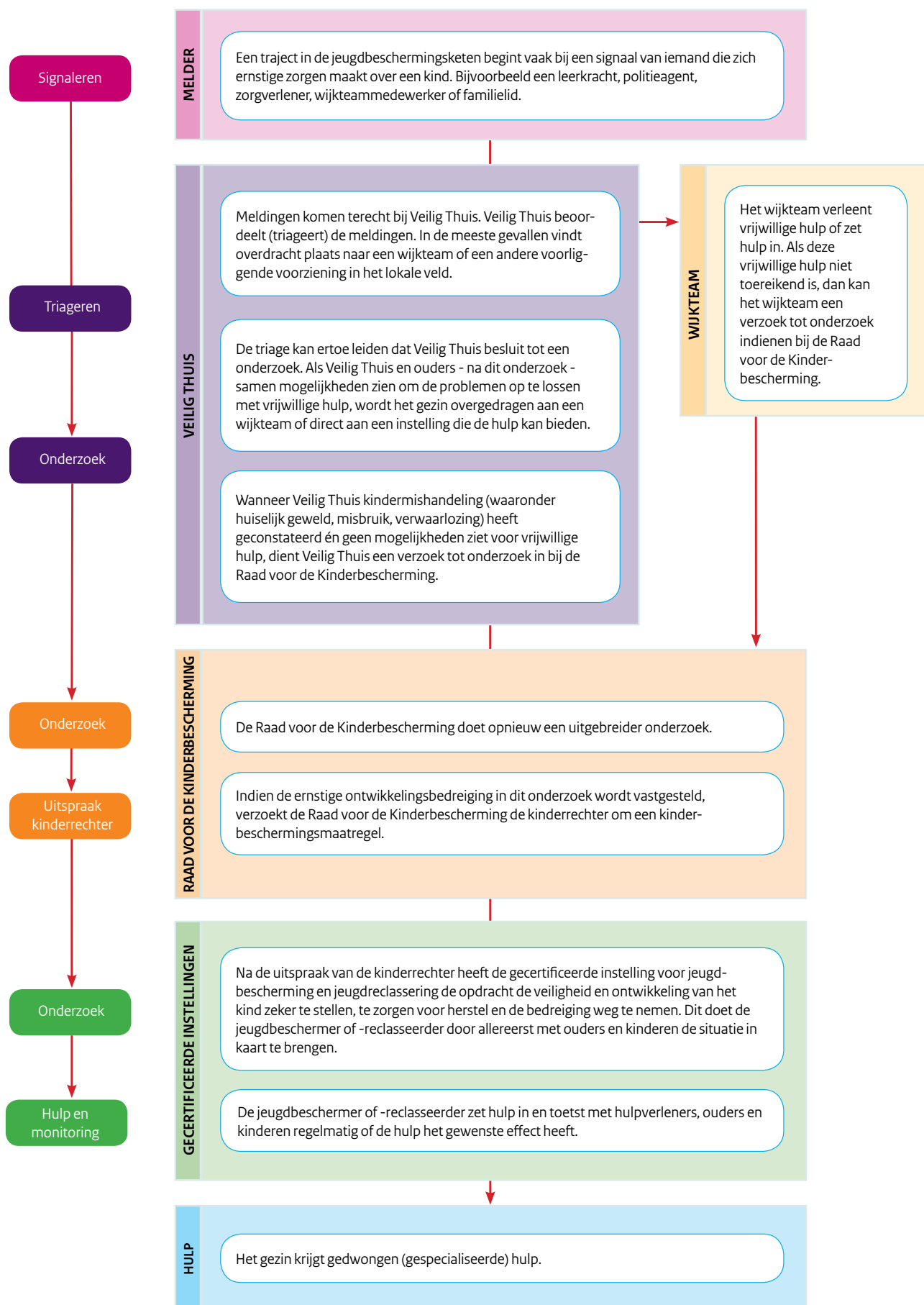
- Regulier heeft Veilig Thuis vijf werkdagen voor triage en tien weken voor onderzoek na een melding.
- Een onderzoek wordt volgens de normen van de RvdK binnen 10 kalenderdagen opgepakt. De totale termijn van het onderzoek beslaat 56 kalenderdagen. De totale betrokkenheid is acht weken.
- Daarna verzoekt de RvdK om een kinderbeschermingsmaatregel bij de kinderrechter.
- Na de uitspraak van de kinderrechter heeft de GI een wettelijke termijn van zes weken om tot een gedragen plan van aanpak te komen met het kind en zijn gezin.
- Op basis van dit plan wordt de noodzakelijke hulp ingezet. De inspecties hebben hiervoor een termijn van drie maanden na het uitspreken van de maatregel gesteld², of zoveel eerder als de jeugdbeschermer en betrokkenen noodzakelijk achten gezien de onveiligheid / ontwikkelingsbedreiging / recidive risico voor het kind.

Ook zonder wachtlijsten en wachttijden is de doorlooptijd door de keten dus – de tijd van de behandeling door de kinderrechter niet meegerekend – 32 weken, indien een kind en zijn ouders niet eerder in het traject vrijwillig de passende hulp aangeboden krijgen en accepteren. Na 32 weken start de (gedwongen) hulp die de ontwikkelingsbedreiging van het kind moet afwenden.

De bevindingen van de inspecties in de volgende paragrafen laten zien dat kinderen en hun ouders bij elke schakel in de keten opnieuw te maken hebben van wachttijden van weken of soms maanden, tenzij de situatie zodanig ernstig is dat de inzet van crisishulp nodig is of een spoedonderzoek moet worden gedaan.

² [Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd \(2020\).](#)

De jeugdbeschermingsketen

Wachttijden en wachtlijsten in de jeugdbeschermingsketen

De inspecties hebben opnieuw de situatie wat betreft wachttijden en wachtlijsten van onderdelen in de jeugdbeschermingsketen in kaart gebracht:

- Veilig Thuis;
- Raad voor de Kinderbescherming;
- Gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugd-reclassering (GI's);
- Specialistische (jeugd)hulp voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel.

Zij maken hierbij gebruik van de informatie die zij in de afgelopen periode hebben verzameld bij verschillende toezicht-activiteiten. Bij de Veilig Thuis-organisaties heeft de IGJ een uitvraag gedaan in het eerste kwartaal van 2022. De IJenV volgt de wachtlijstproblematiek bij de RvdK intensief. De cijfers over de wachtlijst en wachttijden bij de RvdK zijn afkomstig van openbare informatie op de website van de RvdK. De informatie over de GI's komt uit het geïntensiveerde toezichttraject dat de inspecties sinds 2019 uitvoeren onder de naam *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd*. Dit geldt ook voor de informatie over de doorbraakaanpak, die ertoe moet leiden dat kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig de passende hulp krijgen.

Wachtlijsten, wachttijden en personeelsproblematiek bij Veilig Thuis

De wachtlijsten en doorlooptijden bij de 26 Veilig Thuis organisaties verschillen fors.

Triage, de eerste beoordeling van de meldingen

Veilig Thuis is wettelijk verplicht om de triage binnen vijf dagen af te ronden. Wanneer Veilig Thuis daar niet in slaagt, is sprake van een wachtlijst. Van 24 organisaties hebben de inspecties cijfers ontvangen over de triage. Bij het merendeel van de Veilig Thuis organisaties is het aantal zaken op de wachtlijst gedaald ten opzichte van hoe de situatie was bij ons onderzoek uit 2019 'signalement jeugdbeschermingsketen in gevaar'. Elf organisaties lukt het om in meer dan 80% van de zaken de triage binnen de wettelijke termijn af te ronden.

Het totaalbeeld blijft echter zorgelijk. Bij sommige Veilig Thuis organisaties is het aantal zaken gestegen (tot 980 zaken bij één Veilig Thuis organisatie op de wachtlijst voor triage). Bij acht organisaties is bij minder dan 60% van de zaken de triage binnen de wettelijke termijn van vijf dagen afgerond. Van twee organisaties heeft de IGJ (nog) geen cijfers ontvangen.

Onderzoek naar aanleiding van een melding

Voor het onderdeel van Veilig Thuis dat de onderzoeken uitvoert, is het beeld nog zorgwekkender. Voor het uitvoeren van een onderzoek staat een wettelijke termijn van tien weken. Geen enkele organisatie lukt het om het onderzoek bij meer dan 80% van de zaken binnen de wettelijke termijn af te ronden. Van 22 organisaties hebben de inspecties cijfers over de doorlooptijd van het onderzoek ontvangen. Voor 18 van de 22 organisaties geldt dat bij minder dan 60% van de zaken het onderzoek binnen de wettelijke termijn wordt afgerond. De helft van deze organisaties lukt het zelfs maar bij minder dan 35%

van de zaken op tijd af te ronden, met negatieve uitschieters tot onder de 20%.

De Veilig Thuis organisaties geven diverse redenen voor het niet-halen van de wettelijke termijnen.

Eén van de opgegeven redenen is de arbeidsmarktproblematiek, nog verergerd door het hoge ziekteverzuim rond covid-besmettingen bij werknemers en hun gezinnen. Toch is zowel het aantal vacatures als het ziekteverzuimpercentage dusdanig wisselend per Veilig Thuis organisatie dat hier niet één algemeen geldend knelpunt uit gedestilleerd kan worden. Wel valt te concluderen dat het aantal vacatures voor vertrouwensartsen nog steeds veel te hoog is. Dit is in lijn met eerdere conclusies van het [capaciteitsorgaan](#) in november 2020, dat het tekort aan vertrouwensartsen een urgent probleem is.

Daarnaast geven de Veilig Thuis organisaties aan dat zowel personen waarover wordt gemeld, als melders en andere ketenpartners moeilijk bereikbaar zijn. Deze personen zijn nodig om de melding te kunnen onderzoeken. De moeizame bereikbaarheid is een andere oorzaak van het niet behalen van de wettelijke termijnen.

Ook de wachtlijsten bij partijen waar Veilig Thuis aan over moet dragen na onderzoek, zowel de jeugdbeschermingsketen als het lokale veld waaronder de wijkteams, zijn een belangrijke reden waarom Veilig Thuis nog niet af kan sluiten.

Vestiging nr	oordeel triage	oordeel onderzoek
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		

- wachtlijst >100 en/of <60% binnen wettelijke termijn
- wachtlijst <100 en/of 60-80% binnen wettelijke termijn
- geen wachtlijst en/of >80% binnen wettelijke termijn

Wachttijden, wachtlijsten en personeelsproblematiek Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) hanteert als norm om binnen tien dagen met een raadsonderzoek te starten. Deze norm wordt echter veelal niet gehaald. Op 1 januari 2022 wachtte een kind gemiddeld vijf weken op de start van een kinderbeschermingsonderzoek. In 2019 was dit gemiddeld 5,5 weken. Op 1 januari 2022 stonden 4.284 kinderen op de wachtlijst van de RvdK, voor beschermingsonderzoek, adoptie, schoolverzuim, strafonderzoek en gezag en omgang. Ten tijde van het signalement van de inspecties uit 2019 waren dit 3.192 kinderen.

De RvdK probeert op verschillende manieren de wachtlijsten terug te dringen. De krapte op de arbeidsmarkt binnen de gehele jeugdzorgsector zet echter druk op de doelstellingen van de RvdK om de wachtlijsten en doorlooptijden terug te brengen. De inspecties houden de RvdK scherp op het terugdringen van de wachtlijsten. De inspecties spreken ook het ministerie van Justitie en Veiligheid aan op diens verantwoordelijkheid voor de wachtlijsten en het ministerie heeft de samenwerking op dit punt met de RvdK versterkt. Daarnaast hebben de inspecties in 2019 aandacht gevraagd voor het zicht op de veiligheid van kinderen die wachten op een raadsonderzoek³. In 2021 zijn de inspecties een onderzoek gestart naar hoe de RvdK zicht heeft op de veiligheid van kinderen die wachten op een raadsonderzoek. De onderzoeksresultaten worden in de loop van 2022 gepubliceerd.

Alle inspanningen zorgen tot dusverre niet dat de wachtlijsten bij de RvdK voldoende zijn opgelost. De wachttijd voor een beschermingsonderzoek is slechts zeer beperkt afgenomen en benadert de normtijd van 10 dagen niet.

Wachttijden en personeelsproblematiek bij gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering

In *Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Vervolgtoezicht. Landelijk rapport 2021* hebben de inspecties aandacht gegeven aan positieve ontwikkelingen bij de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (GI's). Tegelijkertijd hebben zij de situatie zeer kwetsbaar genoemd: *'Realiteit is dat het hele systeem zo onder druk staat dat een regio die nu in staat is om tijdig een vaste jeugdbeschermers, een gedragen koers² en passende hulp te bieden, binnenkort een regio kan zijn waar dit niet lukt. Het is een wankel evenwicht: de regio die vandaag 'groen' is kan morgen 'rood' zijn. Ondanks de ingezette verbeteringen blijft de jeugdbescherming enorm kwetsbaar'*.

Dit bleek een reëel scenario. De inspecties zien dat GI's niet langer slagen aan elk kind met een maatregel tijdig een vaste jeugdbeschermers te koppelen, die met het gezin aan de slag gaat om tot een goed plan te komen. Dit zien we ook in regio's die de omstandigheden voor jeugdbescherming sterk verbeterd hebben/hadden. En ook bij GI's die de uitvoering van hun wettelijke kerntaken goed op orde hadden. Het personeelsverloop is bij een aantal regio's verder toegenomen. De landelijk

werkende instelling William Schrikker Stichting, die in totaal ongeveer 20% van alle jeugdbeschermingsmaatregelen uitvoert, heeft in de afgelopen periode gewerkt met opnamestops in verschillende regio's. Andere GI's hebben bij de inspecties aangegeven niet langer aan de normen 'tijdig een vaste jeugdbeschermers' en 'tijdig een gedragen koers'⁴ te kunnen voldoen en werken met instroomteams en wachtlijstbeheer.

In de jeugdbescherming zien de inspecties mooie voorbeelden van vakbekwame professionals die volhouden, vasthouden en die binnen (te) beperkte randvoorwaarden toch het goede proberen te doen voor kinderen en gezinnen. Jeugdbeschermers die intensief contact onderhouden met gezinnen zolang de in te zetten hulp niet beschikbaar is, of die de omgang van kinderen met hun ouders begeleiden. Jeugdbeschermers die 'buiten de lijntjes' kleuren en tot het uiterste gaan in het belang van het kind en zijn gezin.

Zulke vakbekwame jeugdbeschermers zijn echter structureel te weinig beschikbaar. In 2021 deden de inspecties de aanbeveling om overcapaciteit te realiseren voor de jeugdbescherming, naar analogie van de intensive care in een ziekenhuis. De realiteit is dat de situatie verder is verslechterd en het tekort is gegroeid. Onervaren professionals worden noodgedwongen ingezet op een taak waarvoor zij niet zijn toegerust en stromen na korte tijd vaak weer uit.

- 4 De inspecties spreken van een koers en niet van een 'plan' omdat zij willen vermijden (papieren) plannen worden opgesteld, terwijl het gaat om het realiseren van passende hulp voor kinderen en hun ouders. In de praktijk wordt de koers vastgelegd in een plan, maar dit is het middel, niet het doel.

Stand van zaken DJGB, LJ&R, JB Brabant en JB Gelderland

In 2021 voldeden vier GI's niet aan de normen 'tijdig een vaste jeugdbeschermers' en 'tijdig een gedragen koers': Jeugdbescherming Brabant, De Jeugd- en Gezinsbeschermers, Leger des Heils Jeugdbescherming & Jeugdreclassering en Jeugdbescherming Gelderland. De inspecties hebben in de zomer van 2021 een gesprek gevoerd met de besturen van alle vier de GI's en hierop aansluitend een toezichttraject op maat gevolgd. Bij DJGB en JB Brabant zijn praktijktoetsen uitgevoerd. Geen van deze vier GI's is erin geslaagd om begin 2022 aan de normen te voldoen.

DJGB

In de regio Amsterdam en Noord-Holland slaagt DJGB nog niet om tijdig aan elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel een vaste jeugdbeschermers te verbinden en om tijdig voor elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tot een gedragen koers te komen. De oorzaken die de inspecties hiervoor in juli 2021 hebben benoemd zijn nog niet weggenomen en zijn hierdoor nog actueel. De inspecties zien dat de regio en DJGB verbetermaatregelen hebben genomen die samenhangen met: de tarieven voor DJGB, werving personeel, innovatie en inzet van ondersteuning, zicht en grip op kwaliteit van zorg.

Om na te gaan of DJGB binnen een half jaar kan voldoen aan bovenstaande normen, continueren de inspecties hun geïntensiveerde toezicht bij DJGB en nemen deze vraag nadrukkelijk mee in het verscherpte toezicht dat in de regio Amsterdam en Noord-Holland wordt uitgevoerd.

[Regiorapport verscherpt toezicht Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd Amsterdam en Noord-Holland](#)

3 [Inspecties: RvdK heeft onvoldoende zicht op veiligheid kinderen op wachtlijst | Nieuwsbericht | Inspectie Justitie en Veiligheid \(inspectie-jenv.nl\)](#)

LJ&R

LJ&R slaagt er nog niet in om tijdig aan elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel een vaste jeugdbeschermers te verbinden en om tijdig voor elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tot een gedragen koers te komen. Uit een analyse van LJ&R blijkt vooruitgang op het gebied van het tijdig toewijzen van een vaste jeugdbeschermers. In januari 2022 lukt dit in 92 procent van de gevallen binnen vijf werkdagen. Volgens de analyse van LJ&R lukt het tijdig opstellen van een plan van aanpak ('gedragen koers') bij ongeveer 60% van de casussen. Om na te gaan of LJ&R binnen een half jaar kan voldoen aan de normen, continueren de inspecties het geïntensiveerde toezicht bij LJ&R.

JB Brabant

JB Brabant en de WSS slaagden als gevolg van stijging van het ziekteverzuim, hoog verloop onder medewerkers en krapte op de arbeidsmarkt niet in het vervullen van hun wettelijke taken voor alle kinderen die aan hen werden toegewezen. Dit leidde bij beide instellingen tot een opnamestop in de periode juni – december 2021. Om te zorgen voor een toereikend aanbod van jeugdbescherming en jeugdreclassering is een tijdelijke crisisorganisatie ingericht. Het gegeven dat niet tijdig een vaste jeugdbeschermers beschikbaar is, zorgt dat bij een groot deel van de gezinnen niet tijdig een gedragen koers wordt opgesteld binnen de jeugdbeschermingsregio Brabant.

Om na te gaan of de jeugdbeschermingsregio Brabant binnen een half jaar kan voldoen aan de normen, continueren de inspecties het geïntensiveerde toezicht bij JBB.

[Regiorapport verscherpt toezicht Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd Brabant](#)

JB Gelderland

JB Gelderland slaagt nog niet om tijdig aan elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel een vaste jeugdbeschermers te verbinden en om tijdig voor elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tot een gedragen koers te komen. Dit komt door het structureel niet kunnen opvullen van vacatures, structureel hoog verloop en verzuim. Daarnaast zijn jeugdbeschermers nog altijd veel tijd kwijt met het vinden van passende hulp.

JB Gelderland zet maatregelen in door te werken met een instroomteam (en deze werkwijze te evalueren en bij te stellen), inzet extra personeel, inzet ondersteuning voor jeugdbeschermers, vergroten van de aantrekkelijkheid van het werk (bijvoorbeeld met opleidingen), afstemming met ketenpartners en werving en behoud van medewerkers. De regio's hebben met de GI's in Gelderland een uniform contract opgesteld met eenduidige afspraken over kwaliteit, gewenste ontwikkelingen, tarieven, registreren en monitoren.

Om na te gaan of de jeugdbeschermingsregio Gelderland binnen een half jaar kan voldoen aan de normen, continueren de inspecties het geïntensiveerde toezicht bij JB Gelderland.

Wachten op passende hulp voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel

De inspecties riepen in 2020 op tot een onorthodoxe en actiegericht doorbraakaanpak met als doel dat kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig en zonder vertraging de noodzakelijke hulp krijgen. Zodat ten minste de kinderen waarvan de ernstige ontwikkelingsbedreiging vaststaat en waarvoor de overheid een wettelijke verantwoordelijkheid draagt, de hulp krijgen die zij dringend nodig hebben. Deze doorbraakaanpak zou moeten fungeren als een 'nooddijk'.

De inspecties voerden in de tweede helft van 2021 verscherpt toezicht uit op de norm 'elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig passende hulp' in de vier jeugdbeschermingsregio's [Brabant](#), [Noord-Holland & Amsterdam](#), [Rijnmond](#) en [Zuid-West](#). Over deze regio's brachten de inspecties afzonderlijke rapporten uit. Daarnaast volgden de inspecties vanuit het reguliere toezicht de jeugdbeschermingsregio's Gelderland, Groningen & Drenthe, Limburg Utrecht & Flevoland en Zeeland. Het toezichttraject in Friesland en Overijssel was afgesloten met de rapportage van juli 2021.

De inspecties zien overstijgend enerzijds dat de doorbraakaanpak is doorgezet en aangescherpt. Dit leidt in veel regio's tot verbetering in de samenwerking en zorgt dat wachtende kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel beter in beeld zijn. Lacunes in het hulpaanbod worden aangepakt en de inspecties zien (door)ontwikkeling van expertteams, die meer in positie komen. Daarnaast dringen jeugdbeschermingsregio's bureaucratische belemmeringen terug.

Anderzijds zijn de verbeteringen regionaal en geldt dat niet in elke regio alles op orde is om te zorgen dat elk kind met een maatregel tijdig de passende hulp ontvangt. Eerder benoemde structurele knelpunten zijn nog altijd aanwezig bij het realiseren van passende hulp: arbeidsmarktproblemen, financiële tekorten, structurele tekorten aan aanbod en bureaucratische lasten. Met name het structurele tekort aan bepaalde vormen van specialistische jeugdhulp blijkt in de praktijk een hardnekkig knelpunt. Dit geldt ook voor de twee regio's waar de inspecties het verscherpt toezicht hebben opgeheven (Rijnmond en Zuidwest).

Verbeteringen en zorgpunten tijdige inzet passende hulp

Samenwerking

Binnen de jeugdbeschermingsregio's bestaat een gedeeld urgentiebesef dat kinderen waarvoor de overheid een wettelijke beschermingstaak heeft niet moeten wachten op hulp. De inspecties zien dat de samenwerking tussen jeugdhulpregio's, gemeenten, GI's, zorgaanbieders en lokale teams hierdoor is verbeterd. Partijen spannen zich gezamenlijk in om te realiseren dat elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig passende hulp krijgt. Jeugdhulpregio's in Gelderland, Utrecht en Flevoland leren onderling van elkaar en bevragen elkaar.

Wachtende kinderen in beeld

De jeugdbeschermingsregio's hebben over het algemeen beter in beeld welke kinderen met een maatregel (te lang) wachten op passende hulp. De inspecties zien dat waar de opschaling effectief zorgt dat een kind/gezin hulp krijgt ook meer zicht komt op wachtende kinderen. Een positief voorbeeld is de actiegerichte en kindgerichte aanpak in Utrecht.

Het blijkt niet eenvoudig voor jeugdbeschermingsregio's om goed overzicht te krijgen en te houden van kinderen met een maatregel die wachten op hulp. Regio's vragen GI's periodiek om een handmatige uitvraag bij jeugdbeschermers. Dit is voor hen echter een extra bureaucratische last, waarvan alleen voordeel uitgaat als de uitvraag zorgt dat het wachtende kind sneller passende hulp krijgt.

Lacunes in hulpaanbod

Jeugdbeschermingsregio's krijgen steeds beter in beeld op de structurele tekorten in kwalitatief en kwantitatief toereikend hulpaanbod. De regio's zijn aan de slag om deze tekorten aan te pakken. De doorbraakaanpak draagt hieraan bij door beter zicht op welke hulp kinderen en gezinnen (te lang) wachten. Limburg neemt deze verbeterde informatie bijvoorbeeld mee bij de inkoop van jeugdhulp. In Gelderland ligt een plan van de jeugdhulpregio's voor toereikend hulpaanbod en zijn meerjarige afspraken gemaakt met specialistische jeugdhulpaanbieders. De regio's Rijnmond en Utrecht/Flevoland investeerden financieel in nieuwe contracten en innovatie om het aanbod te vergroten.

In een aantal jeugdhulpregio's zien de inspecties dat gemeenten bepaalde (lichtere) vormen van jeugdhulp zelf inkopen. Dit is aan de orde in Groningen, Zeeland en Flevoland. Binnen een jeugdhulpregio komen gemeenten niet altijd tot een gezamenlijke visie. Instellingen voor specialistische jeugdhulp ervaren continuïteitsproblemen wanneer een lange termijn visie en meerjarige afspraken vanuit de gezamenlijke gemeenten ontbreken. De inspecties zien hierin een risico dat het specialistisch jeugdhulpaanbod –essentieel voor kinderen en gezinnen met een jeugdbeschermingsmaatregel –verder afbrokkelt.

De structurele tekorten zijn in beeld, maar niet één twee drie opgelost. De visie dat kinderen zo veel mogelijk thuis opgroeien en niet in gesloten jeugdzorg, vertaalt zich nog altijd onvoldoende naar voldoende kleinschalig specialistisch aanbod voor kinderen met zeer ernstige gedrags- GGZ- of gecombineerde problematiek. Wachtlijsten voor de jeugd-GGZ nemen toe.

Expertteams en bovenregionale expertisenetwerken

De expertteams zijn in het leven geroepen om te borgen dat elk kind passende hulp krijgt, ongeacht de hulpvraag. Zij kregen in de meeste regio's een rol in de doorbraakaanpak, om voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel passende hulp te organiseren. De inspecties zien een doorontwikkeling van deze expertteams worden en dat zij vaker worden betrokken. Een innovatief voorbeeld is het rondreizend expertteam in Drenthe. Daarnaast zien de inspecties dat de bovenregionale expertisenetwerken een rol zijn gaan spelen bij het organiseren van passende hulp en bij het overstijgend in kaart brengen wat nodig is om passende hulp te organiseren voor kinderen en gezinnen met de meest complexe problematiek.

Expertteams hebben onvoldoende slagkracht of doorzettingsmacht om de noodzakelijke hulp te organiseren. Doorgaans hebben zij slechts een adviserende rol. Daarnaast maken jeugdbeschermers niet altijd gebruik van de mogelijkheid om op te schalen. Dit komt soms door onbekendheid met de doorbraakaanpak, of door een ervaring uit het verleden met onvoldoende resultaat.

In Rijnmond heeft de zorgbemiddelingstafel (het expertteam van de regio) altijd rond de 50 kinderen in bemiddeling voor 24-uursplekken, waarvoor het lastig is om tot afspraken te komen en passend zorgaanbod te realiseren.

Terugdringen bureaucratie

De jeugdhulpregio's spannen zich in om de bureaucratische belemmeringen bij het effectueren van een jeugdhulpbepaling van een GI weg te nemen. In Zeeland worden de eisen die gemeenten stellen aan een jeugdhulpbepaling op initiatief van de GI geharmoniseerd, zodat de GI niet meer per gemeente met andere eisen te maken heeft. In Gelderland is vanaf 1 april 2022 per jeugdhulpregio nog één aanmeldroute jeugdhulp, één aanmeldformulier voor alle vormen van jeugdhulp en één Gelderse bepaling Jeugdhulp.

De samenwerking tussen de GI's en de lokale teams verbetert en op casusniveau is minder discussie over de in te zetten hulp. De afstemming verbetert onder andere door de inzet van contactpersonen van de GI (bijvoorbeeld in Groningen/Drenthe), uitbreiding van de capaciteit van zorgmakelaars (Zeeland) of een beschikbaarheidswijzer (Limburg).

Bureaucratische belemmeringen zijn nog niet overal weggenomen. In verschillende regio's geldt dat jeugdbeschermers nog altijd veel tijd kwijt zijn aan het zoeken naar passende hulp. Tijd die zij niet kunnen besteden aan hun kerntaken. Daarnaast zien de inspecties dat binnen een jeugdhulpregio gemeenten met grote financiële tekorten blijven sturen op financiën bij de behandeling van een jeugdhulpbepaling die door een GI is gedaan.

Arbeidsmarkttekorten, personeelsverloop, continuïteit

De arbeidsmarkttekorten bij de GI's staan het tijdig organiseren van passende hulp in de weg. Immers: Zolang het kind en het gezin wachten op een jeugdbeschermers en een plan van aanpak (gedragen koers), kan geen passende hulp worden ingezet. De arbeidsmarkttekorten gelden niet alleen voor de GI's maar ook voor jeugdhulpaanbieders, met name in het specialistische, zwaardere segment dat relatief vaak de passende hulp is voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel. Behandelgroepen voor kinderen met complexe problematiek sluiten vanwege gebrek aan personeel (Rijnmond, Limburg, Zeeland, Gelderland).

Het arbeidsmarkt vraagstuk zien we ook terug binnen de doorbraakaanpak in een aantal regio's. Personeelsverloop binnen de aanpak maakt de continuïteit van de aanpak kwetsbaar.

Publicaties IGJ en IJenV

- [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd \(2019\)](#)
- [Signalement: de Jeugdbeschermingsketen in gevaar \(2019\)](#)
- [Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd \(2020\)](#)
- [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Landelijk rapport vervolgtoezicht \(2021\)](#)
- [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Regiorapporten vervolgtoezicht \(2021\)](#)
- Regiorapporten verscherpt toezicht. Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd (2022)
 - [Jeugdbeschermingsregio Amsterdam en Noord-Holland](#)
 - [Jeugdbeschermingsregio Brabant](#)
 - [Jeugdbeschermingsregio Rijnmond](#)
 - [Jeugdbeschermingsregio Zuid West](#)